

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
ЗАШТИТНИК ГРАЂАНА
71 - 89/14
Београд

Заштитник грађана
Zaštitnik građana

BEOGRADSKI CENTAR
ZA LJUDSKA PRAVA

дел. бр. 36083 датум: 05.12.2014.г

НАЦИОНАЛНИ МЕХАНИЗАМ ЗА ПРЕВЕНЦИЈУ ТОРТУРЕ

**ПРАЋЕЊЕ СПРОВОЂЕЊА ПРЕПОРУКА НПМ ЗА
УНАПРЕЂЕЊЕ ПОСТУПАЊА ПРЕМА НЕРЕГУЛАРНИМ
МИГРАНТИМА/ТРАЖИОЦИМА АЗИЛА У РЕПУБЛИЦИ**

Извештај о посети Регионалном центру граничне полиције према Бугарској

МАНДАТ НАЦИОНАЛНОГ МЕХАНИЗМА ЗА ПРЕВЕНЦИЈУ ТОРТУРЕ

Законом о ратификацији Опционог протокола уз Конвенцију против тортуре и других сурових, нељудских или понижавајућих казни или поступака¹ прописано је да Национални механизам за превенцију тортуре (НПМ) обавља посете установама у којима се налазе или се могу налазити лица лишена слободе, у циљу одвраћања државних органа и службених лица од било каквог облика мучења или било ког другог облика злостављања, као и ради усмеравања државних органа ка стварању смештајних и осталих животних услова у установама у којима се смештају лица лишена слободе у складу са важећим прописима и стандардима.

НПМ има право: на несметан, ненајављен и свакодобан приступ свим установама и свим просторијама у којима се налазе или се могу налазити лица лишена слободе; да насамо разговара са тим лицима, и са службеним лицима, која су обавезна да сарађују тим поводом, и са свим осталим лицима која могу имати информације значајне за поступање према лицима лишеним слободе; на приступ свој документацији која се односи на та лица; да надлежним органима даје препоруке у циљу побољшања начина поступања према лицима лишеним слободе и унапређења услова у којима се она задржавају или затварају.

У члану 2а Закона одређено је да Заштитник грађана обавља послове НПМ и да у обављању тих послова сарађује са омбудсменима аутономних покрајина и удружењима чијим је статутом предвиђени циљ удруживања унапређење и заштита људских права и слобода, у складу са законом.

Заштитник грађана и Покрајински омбудсман АП Војводине су потписали Меморандум о сарадњи у обављању послова НПМ², којим је предвиђено је да ће Покрајински омбудсман активно учествовати у посетама мониторинг тима НПМ установама у којима су смештена лица лишена слободе, а које се налазе на територији АП Војводине.

На основу спроведеног поступка по јавном позиву³, Заштитник грађана је изабрао удружења са којима ће остваривати сарадњу у обављању послова НПМ, и то Београдски центар за људска права, Виктимолошко друштво Србије, Дијалог, Иницијативу за права особа са менталним инвалидитетом (MDRI-S), Комитет правника за људска права (YUCOM), Међународну мрежу помоћи (IAN), Одбор за људска права – Ваљево, Хелсиншки одбор за људска права у Србији и Центар за људска права – Ниш.

По обављеним посетама, НПМ сачињава извештаје које доставља посећеној установи. Након тога, НПМ одржава стални дијалог са посећеном установом, као и органом у чијем је саставу та установа, у циљу отклањања утврђених недостатака који могу довести до појаве тортуре, нељудског или понижавајућег поступања.

У обављању послова Националног механизма за превенцију тортуре, Заштитник грађана је надлежним органима упутио препоруку бр. 75-6/14 од 10. 02. 2014. године. Наиме, испитујући законитост и правилност поступања, као и примену важећих стандарда према тражиоцима азила, односно нерегуларним мигрантима затеченим на територији Србије, НПМ је уочио да органи јавне власти нису установили системски приступ који омогућује ефикасно поступање у складу са важећим прописима и међународним стандардима у области азила и миграција.

¹ „Сл. лист СЦГ - Међународни уговори“, бр. 16/2005 и 2/2006 и „Сл. гласник РС - Међународни уговори“, бр. 7/2011.

² Потписан 12. децембра 2011. године.

³ Објављен је 29. децембра 2011. године у „Службеном гласнику Републике Србије“.

ОСНОВНИ ПОДАЦИ О ПОСЕТИ

ПОСЕЂЕНА ИНСТИТУЦИЈА	Регионални центар граничне полиције према Бугарској
ЦИЉ ПОСЕТЕ	Праћење спровођења препорука НПМ за унапређење поступања према нерегуларним мигрантима/тражиоцима азила у Републици Србији (бр. препоруке: 75-6/14)
ПОСЕТУ ОБАВИО	Заштитник грађана у сарадњи са удружењем Београдски центар за људска права
ВРСТА ПОСЕТЕ	Контролна посета
ДАТУМ ПОСЕТЕ	14. новембар 2014. године
НАЈАВА ПОСЕТЕ	Посета је најављена телефонским путем
ТИМ ЗА ПОСЕТУ	<p>Чланови тима:</p> <p>Јелена Самарџић <i>Стручна служба Заштитника грађана</i></p> <p>Гојко Пантовић, <i>Београдски центар за људска права</i></p> <p>Драган Божовић, <i>Београдски центар за људска права</i></p> <p>Милена Васић <i>Београдски центар за људска права</i></p>

САРАДЊА СЛУЖБЕНИХ ЛИЦА СА ТИМОМ НПМ

Сви полицијски службеници у Регионалном центру граничне полиције према Бугарској остварили су пуну сарадњу са тимом НПМ, пружили све тражене информације и омогућили несметан увид у тражену документацију.

ЛИШАВАЊЕ СЛОБОДЕ И ИДЕНТИФИКАЦИЈА НЕРЕГУЛАРНИХ МИГРАНАТА И ТРАЖИОЦА АЗИЛА

Пракса поступања према странцима затеченим на територији која потпада под надлежност РЦГП према Бугарској различита је у зависности од тога да ли је затечено лице нерегуларни мигрант или тражилац азила.

Уколико се ради о странцу који незаконито борави на територији Републике Србије или је незаконито прешао државну границу из правца Бугарске, припадници РЦГП лишиће слободе наведено лице и спровешће га у најближу подручну станицу полиције где ће се приступити утврђивању његовог идентитета (дактилоскопирање и фотографисање). Уколико се код нерегуларног мигранта, након прегледа, пронађу идентификационе исправе издате у земљи порекла (попут пасоша или или личне карте), лични подаци из тих исправа узете се као веродостојни и користиће се за даље поступање према странцу. Међутим, уколико странац код себе не поседује никакву идентификациону исправу, лични подаци странца лишеног слободе (име, презиме, датум и место рођења, земље порекла и слично) утврдиће се на основу његове изјаве која се уноси у формулар који је израђен на енглеском и фарси језику. Идентитет се утврђује без обзира да ли лице поседује идентификационе исправе.

РЦГП према Бугарској нема техничке могућности да врши дактилоскопирање и фотографисање странаца, нити има приступ електронској бази података „Афис“. Из тог разлога, службеници РЦГП нису у могућности да провере да ли је странац који је затечен да незаконито борави на територији РС, па потом лишен слободе већ идентификован у некој од полицијских управа у Србији. У току 2014. године 395 странаца је спречено у незаконитом преласку државне границе, од тога 100 малолетника.

Са малолетним лицима поступа посебно обучени полицијски службеник који има сертификат за поступање према малолетним лицима, уз обавезно присуство запосленог из центра за социјални рад који се контактира чим се утврди да је лице лишено слободе малолетно. Према наводима полицијских службеника РЦГП дешавало се да представници центра за социјални рад не могу да присуствују службеним радњама које се предузимају са малолетницима. У таквим случајевима полицијски службеници РЦГП поступају у складу са усменим инструкцијама које у телефонском разговору даје социјални радник. Сарадња са центрима за социјални рад оцењена је као добра, са изузетком центара у Бору и Зајечару.

Уколико странац изрази намеру да тражи азил у Републици Србији, полицијски службеници РЦГП упутиће странца у Одсек пограничне полиције ПУ Пирот. Другим речима, РЦГП не издаје потврде о израженим намерама за тражење азила.

Комуникација са затеченим странцима се најчешће обавља усменим путем, на енглеском језику. Није се дешавало да се ангажују преводиоци за арапски, фарси или неки други језик.

Поступање по утврђивању идентитета

РЦГП надлежан је за спровођење Закона о потврђивању Споразума између Републике Србије и Европске заједнице о реадмисији лица која незаконито бораве⁴. Међутим, иако је Споразум о реадмисији са Европском заједницом ратификован 2007. године, РЦГП почео је да примењује наведени Споразум од 1. новембра 2014. године⁵. У претходном периоду РЦГП спроводио је поступак реадмисије на основу Уредбе о ратификацији споразума између Југославије и Бугарске о начину испитивања и решавања граничних повреда

⁴ „Сл. гласник РС – Међународни уговори“, бр. 103/07, у даљем тексту: Споразум о реадмисији са Европском заједницом.

⁵ Од 1.11.2014. до 14.11.2014. када је НПМ посетио РЦГП, у току су била два случаја реадмисије по Споразуму о реадмисији са Европском заједницом. Наведени поступак водила је Управа за управне послове у оквиру МУП.

насталих на југословенско – бугарској граници⁶. Према речима полицијских службеника РЦГП, примена Споразума о реадмисији са Бугарском одвија се на задовољавајућем нивоу. У току 2014. године, на основу Споразума о реадмисији са Бугарском, из Бугарске у Србију враћено је једно, док је из Србије у Бугарску враћено 285 странаца.

Против нерегуларних миграната који не буду враћени у Бугарску по неком од наведених споразума, РЦГП подноси захтев за покретање прекршајног поступка због незаконитог преласка државне границе. Уколико је странац у прекршајном поступку кажњен опоменом или новчаном казном, полицијски службеници РЦГП предаће на даље поступање странца Одсеку пограничне полиције ПУ Пирот. Међутим, уколико је странцу у прекршајном поступку изречена казна затвора, РЦГП спровешће кажњеног странца на издржавање казне. По издржаној казни, полицијски службеници РЦГП преузимају странца и предају га на даље поступање ПУ Пирот. У току 2014. године против 84 странца је поднет захтев за покретање прекршајног поступка, док је против 14 странаца поднета кривична пријава због основане сумње да су извршили кривично дело недозвољен прелаз државне границе и кријумчарење људи.⁷

У току 2014. године РЦГП донео је три решења којим се странцу одређује боравак у Прихватилишту за странце.

⁶ „Сл. лист СФРЈ – Међународни уговори и други споразуми“, бр. 7/66, у даљем тексту: Споразум о реадмисији са Бугарском.

⁷ Кривични законик („Сл. гласник РС“, бр. 85/05, 88/05 - испр., 107/05 - испр., 72/09, 111/09, 121/12, 104/13 и 108/14), члан 350.